

Vergaderjaar 2019–2020

28 684

Naar een veiliger samenleving

Nr. 592

BRIEF VAN DE MINISTERS VOOR MILIEU EN WONEN EN VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 december 2019

Tijdens het AO Jaarwisseling van 9 oktober jl. (Kamerstuk 28 684, nr. 579) heb ik aangegeven dat ik bereid ben om te onderzoeken of een verdergaande beperking in het aanbod van consumentenvuurwerk zinvol zou kunnen zijn. Deze brief is het resultaat van die toezegging. Daarnaast ga ik in op moties uit het VAO van 21 november jl. (Handelingen II 2019/20, nr. 27).

Bij een eventuele verdergaande beperking van het consumentenvuurwerk vind ik het belangrijk dat het nieuwe onderscheid aantoonbaar en onderbouwd is en daarmee een positief verschil maakt voor de veiligheid van afstekers, omstanders, politie en hulpverleners. Een eventueel verdere inperking dient ook handhaafbaar te zijn. Vandaar dat eerder is voorgesteld om aan te sluiten bij het bestaande onderscheid in F2-F3 categorie, en om het F3 categorie zware vuurwerk voor consumenten te verbieden voor de jaarwisseling 2020/2021. De F3 categorie bevat immers een zwaardere lading en kan, als het mis gaat, leiden tot groter letsel.

In deze brief ga ik in op aangenomen moties en op mijn toezegging en belicht ik milieuoverwegingen ten aanzien van vuurwerk die in uw Kamer aan de orde zijn gekomen. Zaken als illegaal vuurwerk en handhaving van huidige normen zijn eveneens van belang wanneer we spreken over vuurwerk tijdens de jaarwisseling, maar vallen buiten de reikwijdte van deze brief.

Aanpassingen naar aanleiding van aangenomen moties

Naar aanleiding van het VAO van 21 november jl. zijn er twee moties aangenomen: motie van het lid Van Dam c.s., met het verzoek de regelgeving zodanig aan te passen dat single-shotvuurwerk en zware vuurpijlen verboden worden voor consumenten (Kamerstuk 28 684, nr. 583), en motie van het lid Bisschop c.s., met het verzoek, op basis van in de motie genoemde analyse van Veiligheid NL, aan te sturen op het

verder aan banden leggen van de verkoop van vuurpijlen en zwaar (knal)vuurwerk en wijziging van regelgeving zo snel mogelijk door te voeren (Kamerstuk 28 684, nr. 585).

Ik heb tijdens het VAO aangegeven dat ik bereid ben om langs de lijnen van veiligheidswinst onderbouwd en handhaafbaarheid, te zoeken naar een zinvol onderscheid om het aanbod verder te beperken. Met inachtneming van die randvoorwaarde, heb ik genoemde moties overgelaten aan het oordeel van de Kamer.

Naast veiligheid en handhaafbaarheid, kunnen ook praktische overwegingen een rol spelen bij de effectiviteit. Zo kan het verbieden van het ene product juist leiden tot een toename in een ander, vergelijkbaar product met vergelijkbare onwenselijke gevolgen, ook wel waterbedeffect genoemd.

Hieronder ga ik in op de drie types vuurwerk die in de aangenomen moties zijn aangehaald, te weten single shots, (zware) vuurpijlen en zwaar (knal)vuurwerk en daarnaast sta ik met het oog op de eerdere toezegging ook stil bij de types cakeboxen en sierpotten/fonteinen.

Single shots

De motie van de leden Van Dam c.s. verzoekt om single-shotvuurwerk te verbieden voor consumenten, met als overweging o.a. dat de vuurwerkbranche aangeeft aan dat single shots vooral in Nederland en in mindere mate in omliggende landen te koop worden aangeboden. Single shots¹ is het meest verkochte product volgens de branche². Single shots zijn klein, produceren een harde knal en een lichtkogel en kunnen worden gegooid naar omstanders. Single shots kunnen daarmee relatief eenvoudig leiden tot overlast richting politie, hulpverleners en burgers. Volgens de categorisering zijn single shots siervuurwerk.

Letselcijfers single shots

Tijdens de jaarwisseling 2018–2019 waren single shots de oorzaak van 8% van de spoedeisende hulp (SEH)-behandelingen, het jaar daarvoor van 6%. Single shots leiden relatief vaak tot letsel bij omstanders. In meer dan de helft van de ongevallen met single shots kan geconstateerd worden dat gedrag de oorzaak was (vasthouden, stunten, onvoldoende afstand)³.

Eerder heb ik aangekondigd het zware vuurwerk, namelijk wat tot nu toe is toegestaan in Nederland in de F3 categorie, als consumentenvuurwerk te verbieden. Daartoe wordt een wijziging van de Regeling aanwijzing consumenten- en theatervuurwerk (Ract) voorbereid om vuurwerk in de F3 categorie, waaronder zware single shots in F3 categorie⁴ te verbieden voor particulieren.

¹ In de regelgeving aangeduid met de Nederlandse term: enkelschotsbuizen.

² Met de branche wordt bedoeld: de Belangenvereniging Pyrotechniek Nederland (BPN), de vereniging van bedrijven die werken met vuurwerk.

³ Valkenberg, H., & Nijman, S. (2019). *Type vuurwerk en letsel: vuurwerkongevallen 2018–2019*. Amsterdam: VeiligheidNL.

⁴ Enkelschotsbuizen met maximaal toegestane gewicht aan pyrotechnische stoffen of preparaten: 40 gram pyrotechnische stoffen of preparaten in totaal; de burstlading van de pyrotechnische unit bevat of maximaal 10 gram zwart buskruit of maximaal 4 gram nitraat/metaal of maximaal 2 gram perchlooraat/metaal; knallading is niet toegestaan.

Conform de door de Kamer aangenomen motie Van Dam c.s. zal de genoemde wijziging van de regelgeving betrekking hebben op alle single shots. Hieronder vallen dus ook lichtere single shots in de F2 categorie⁵. Dat biedt helderheid en is handhaafbaar, omdat dit product in zijn geheel wordt verboden. Uit de cijfers blijkt dat bij de helft van de ongevallen met single shots, gedrag de oorzaak was en het relatief vaak resulteerde in letsel bij omstanders. Daarnaast draagt een dergelijk verbod naar verwachting bij aan de veiligheid van politie en hulpverleners.

Deze maatregel maakt deel uit van de wijziging die reeds in voorbereiding is om de zware F3 categorie te verbieden. Internetconsultatie voor deze wijzigingen zal binnenkort in gang gezet worden. Parallel onderzoek ik hoe een waterbedeffect bij een verbod op single shots kan worden voorkomen. Ik streef daarbij naar inwerkingtreding per jaarwisseling 2020–2021.

Zware vuurpijlen

De moties Van Dam c.s. en Bisschop c.s. verwoordden respectievelijk de wens om zware vuurpijlen te verbieden en de verkoop van vuurpijlen aan banden te leggen. Zoals reeds eerder aan uw Kamer gemeld, blijkt uit de cijfers dat vooral vuurpijlen, en in iets mindere mate single shots, relatief vaak tot letsel leidden bij omstanders.⁶ Een lanceerstandaard kan bijdragen aan de veiligheid, maar wordt nog niet in alle gevallen gebruikt.

Binnen de wetgeving bestaat geen onderscheid tussen zware en lichte vuurpijlen. Een denkbaar criterium is de toegestane hoeveelheid kruit. Daar zitten al restricties op. In Nederland is maximaal 40 gram kruit toegestaan in vuurpijlen, terwijl binnen de EU een maximum van 80 gram geldt. Ook lichtere vuurpijlen (babypijltjes) zijn in Nederland al verboden in verband met letselschade, onjuist gebruik en omdat ze niet koersvast zijn door het lichte gewicht. Een handhaafbaar nader onderscheid in vuurpijlen binnen de categorie F2, is op grond van de huidige informatie niet eenvoudig aan te geven. Een optie is om de lading van vuurpijlen te verlagen tot het niveau dat in Duitsland is toegestaan (20 gram). Ik hecht er aan om eerst in beeld te brengen of een dergelijke grens significant bijdraagt aan de veiligheid en voldoende handhaafbaar is.

Om recht te doen aan genoemde moties zet ik daarom extern onderzoek uit. Oogmerk is om te onderzoeken of een nader onderscheid in zware en lichte vuurpijlen te maken is, met inachtneming van hetgeen in buurlanden gebruikelijk is en wat de consequenties daarvan zouden zijn op de veiligheid van afstekers, omstanders, politie en hulpverleners en op de handhaafbaarheid. Ik informeer uw Kamer eerste helft van 2020 over de resultaten.

Zwaar knalvuurwerk

De motie van de leden Bisschop c.s. verzoekt, op basis van in de motie genoemde analyse van Veiligheid NL, aan te sturen op het verder aan banden leggen van de verkoop van zwaar (knal)vuurwerk en wijziging van regelgeving zo snel mogelijk door te voeren. Het zware type knalvuurwerk (knalstrengen met maximaal 1.000 gram buskruit, zoals Chinese Ratel-

⁵ Enkelschotsbuizen met maximaal toegestane gewicht aan pyrotechnische stoffen of preparaten: 25 gram pyrotechnische stoffen of preparaten in totaal; de burstlading van de pyrotechnische unit bevat of maximaal 10 gram zwart buskruit of maximaal 4 gram nitraat/metaal of maximaal 2 gram perchlooraat/metaal; knallading is niet toegestaan.

⁶ Valkenberg, H., & Nijman, S. (2019). *Type vuurwerk en letsel: vuurwerkongevallen 2018–2019*. Amsterdam: VeiligheidNL.

banden) dat nu nog als consumentenvuurwerk wordt beschouwd, wordt met de eerder genoemde wijziging van de regelgeving in Nederland verboden per jaarwisseling 2020/2021.

Gelet op het ontbreken van nadere inzichten in de toegevoegde waarde van verdergaande afbakening, zal ik in het eerdergenoemde onderzoek ook laten verkennen of er, binnen de F2 categorie, een nader objectief onderscheid te maken is in zwaar/licht knalvuurwerk, inclusief mogelijke effecten daarvan op de veiligheid van afstekers, omstanders, politie en hulpverleners. Ik informeer uw Kamer over de uitkomsten en zal daarbij aangeven welke conclusie ik daaruit trek.

Cakeboxen en sierpotten/fonteinen

Bij cakeboxen en sierpotten wijzen de cijfers uit dat relatief vaak het product de oorzaak was van letselcijfers. Dit beeld komt overeen met hetgeen ik heb vernomen van de ILT op grond van de daar uitgevoerde producttesten. Nader onderzoek naar de productveiligheid acht ik daarom opportuun.

Bij ongevallen met cakeboxen en sierpotten/fonteinen is relatief vaak iets niet in orde met het vuurwerk zelf. In totaal kon in ongeveer 40% van de ongevallen met cakeboxen worden vastgesteld dat het product de oorzaak was, bij sierpotten/fonteinen ging het om 30%⁷.

Op grond van bovenstaande cijfers, en gelet op mijn toezegging, zal ik de productveiligheid van cakeboxen en sierpotten/fonteinen nader laten onderzoeken. Ik informeer uw Kamer over de resultaten van dat onderzoek en de consequenties die ik daar al dan niet aan verbind. Handhaafbaarheid en veiligheid zijn ook hier kerncriteria.

Veiligheid rond vuurwerk vraagt niet alleen om deugdelijke producten, maar ook om een verantwoord gebruik daarvan. Ruim vier op de tien ongevallen werd veroorzaakt door gedrag van de afsteker dan wel de omstander⁸. Binnenkort zal de nieuwe campagne voor komende jaarwisseling starten. Verder verken ik ook de optie om met de branche een *safety deal* te sluiten.

Milieuoverwegingen

Naast veiligheid en handhaafbaarheid heeft uw Kamer aandacht gevraagd voor de effecten die vuurwerk kunnen hebben op het milieu. Hieronder ga ik kort in op stikstof en plastic.

Stikstof

Tijdens het VAO heeft lid het Wassenberg verzocht om te onderzoeken hoe vuurwerk bijdraagt aan de stikstofproblematiek. Uit de beschikbare gegevens van het RIVM over de uitstoot van vuurwerk tijdens de

⁷ Valkenberg, H., & Nijman, S. (2019). *Type vuurwerk en letsel: vuurwerkongevallen 2018–2019*. Amsterdam: VeiligheidNL.

⁸ Valkenberg, H., & Nijman, S. (2019). *Type vuurwerk en letsel: vuurwerkongevallen 2018–2019*. Amsterdam: VeiligheidNL.

jaarwisseling^{9, 10}, blijkt dat vuurwerk geen noemenswaardige bijdrage levert aan de stikstofdepositie in Nederland.

Plastic

Uw Kamer heeft via de motie van het lid Kröger verzocht om samen met de branche te onderzoeken hoe plastic in vuurwerk, dat terecht komt in het milieu, kan worden vermeden (Kamerstuk 28 684, nr. 582). Ik zal hierover in gesprek treden met de branche en u in het voorjaar informeren over de uitkomsten daarvan.

De Minister voor Milieu en Wonen,
S. van Veldhoven-Van der Meer

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus

⁹ Factsheet van TNO (Factsheet emissies en depositie van stikstof in Nederland (2019Z18875)), 4 oktober 2019;

¹⁰ Factsheet Afsteken vuurwerk, Emissieschattingen Diffuse bronnen Emissieregistratie. Juni 2018. In opdracht van Rijkswaterstaat – WVL uitgevoerd door Deltaris en TNO:
<http://www.emissieregistratie.nl/erpubliek/documenten/Water/Factsheets/Nederlands/Afsteken%20vuurwerk.pdf>

Tabel 3.1 SEH-behandelingen: verdeling naar type vuurwerk

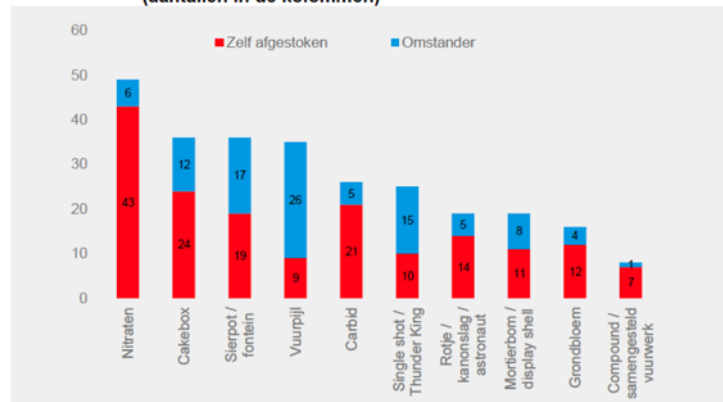
	2018-2019			2017-2018	
	Aantal	% letsel*	% budget**	Aantal	% letsel*
Legaal vuurwerk					
Vuurpijl	40	13	13	52	16
Cakebox	39	12	27	37	11
Sierpot / fontein	36	11	14	25	8
Carbid	27	8	***	29	9
Single shot / Thunder King	25	8	5	21	6
Rotje / kanonslag / astronaut	20	6	4	36	11
Grondbloem	17	5	4	28	9
Compound / samengesteld vuurwerk	8	3	14	5	2
Ratelband / Chinese rol	5	2	3	4	1
Sterretjes	3	<1	3	6	2
Knalvuurwerk, overig	2	<1	***	1	<1
Siervuurwerk, overig	1	<1	***		
Ander vuurwerk	2	<1	***	14	4
Illegaal vuurwerk					
Nitraten	49	15	1	25	8
Vlinderbom / toffee / Mortierbom / display shell	22	7	2	17	5
Cobra	5	2	<1	6	2
Strijkers	4	1	1	3	<1
Knalpatronen	2	<1	2	4	1
Verzameld/geknutseld/kruit/resten	2	<1	***	8	2
Romeinse kaarsen	2	<1	3	3	<1
Babypijltjes	1	<1	<1	2	<1
Illegaal vuurwerk, overig	6	2	***	2	<1
Totaal type vuurwerk bekend	318	100	100	328	100
Onbekend	75			80	
Totaal	393			408	

* % van alleen die cases waarvan het type vuurwerk bekend is

** Veer, van der, M, Nijman, S, Valkenberg, H, & Blatter, B (2019). Vuurwerk aankoop en -gebruik 2019: Onderzoek naar gedrag en opinie Nederlandse huishoudens. Amsterdam, VeiligheidNL

*** De overige twee procent is besteed aan deze typen vuurwerk

Figuur 3.4.2 SEH-behandelingen: type vuurwerk naar eigenaar versus omstander, voor de meest voorkomende typen vuurwerk (aantallen in de kolommen)

Bron tabel en figuur: Valkenberg, H., & Nijman, S. (2019). *Type vuurwerk en letsel: vuurwerkongevallen 2018–2019*. Amsterdam: VeiligheidNL.